

tiusnuorisotyö. Tutkimusraportti. Helsinki: Raittiuden Ystävät, 1986

Maksimainen, Tero: Päihtymyksen ilosanoma. Alkoholipolitiikka 49 (1984):5, 257—261

Maksimainen, Tero: Turmiolan Tommi ja alkoholipoliittinen konsensus. Alkoholipolitiikka 51 (1986):4, 241—243

Mäkelä, Klaus: Alkoholipoliittisen mielipideilmaston vaihtelut Suomessa 1960- ja 1970-luvulla. Tutkimuslehti n:o 98. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1976

Partanen, Juha: Alkoholien käytön perustelut ja säänteleminen. Teoksessa Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja n:o 34. Jyväskylä: Gummerus, 1985

Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja n:o 34. Jyväskylä: Gummerus, 1985

Sulkunen, Pekka: Abstainers in Finland 1946—1976. A study in social and cultural transition. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies No. 133. Helsinki 1979

Sulkunen, Pekka: Raittiit. Teoksessa Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja n:o 34. Jyväskylä: Gummerus, 1985

Sulkunen, Pekka: Miksi alkoholin kulutus vähenee Ranskassa? Alkoholipolitiikka 51 (1986):3, 120—128.

Ilkka Arminen

Kuivuus kannattaa

Keskiohjelma- ja -rajoitus on ainutlaatuinen yhteiskunnallinen kokeilu maassamme. Onko kuivuus kannattanut? Vertaillaamme kolmea läänää.

Oulun läänissä kuivien kuntien määrä on kasvanut vuodesta 1976 alkaen. Nyt niitä on noin 25. Kuopion läänissä oli enimmillään vain 7 rajoituskuntaa. Mikkelin läänissä oluen poistamisesta ei ole ollut edes puhetta.

Vuoteen 1977 asti Oulun, Kuopion ja Mikkelin läänien alkoholin kulutus kasvoi samaan rajuun tahtiin kuin koko maan. Sen jälkeen kuivuus alkoi vaikuttaa. Vuonna 1985 nähtiin dramaattinen tulos:

Oulun äänin kokonaiskulutus oli pudonnut kahdeksassa vuodessa 4,9 %. Suomen kulutus oli kasvanut 1,3 %. Vain nimeksi kuivan Kuopion läänin kulutus oli hidastunut 1,1 %:n nousuksi. Sen sijaan ”vapaudessa” elävän Mikkelin läänin kulutus rynnisti maan keskiarvon edelle 7,7 %:n turbouauhdilla.

Yllättävää muutosta voi tietysti selitellä Etelä-Savon kesämökkien ja matkailijoiden määrällä, mutta onko se koko totuus?

Hätkähdyttävintä on oluesta kuivatetun alueen kuivuminen myös väkevien juonnissa. Väkevien kulutus väheni Oulun läänissä eniten, 7,2 %. Suomen keskiarvo aleni 7,0 %, Kuopion läänin 3,5 % ja mietojen kostuttaman Mikkelin läänin ainoastaan 2,2 %.

On aika tehdä johtopäätös: Vapaa keskiohjelma oli ja on väkevien rehevä kasvualusta. Kuntien kuivaaminen kannattaa. Esimerkiksi Kiuruveden maitopitäjän asukkaille 27,1 %:n ”jälkeenjäätöisyys” maan kokonaiskulutuksen kasvuvauhdista on samaan aikaan merkinnyt terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta, niitä on vaikea rahalla mitata. Kiitos tästä kuuluu kunnan päättäjille, jotka vuonna 1977 hyvin itsetuntoisesti osoittivat keskiohjelmaa tietä Alkon hyllylle.

Olutvahto on vallankäyttöä

Alkoholin kokonaiskulutuksen kasvu lähes 7 % vuonna 1986 vetää vakaviksi ainakin alkoholiongelmaiset, näiden omaiset ja monet viranomaiset.

Haitat terveydelle, turvallisuudelle ja ihmisten yhteiskunnalle eivät vielä ole tunkeutuneet tajuntaamme. Ajattelumme laahaa 20 vuotta jäljessä. Julkisuudessa viisaatkin viina-asiantuntijat toistavat vanhaa liturgiaa.

Liikevoittoa alkoholista tavoittelevat tahot yrittävät arkipäiväistä alkoholin. Siitä tehdään tavallista kulutus-hyödykettä toisten rinnalle. Ostokykyisen väestönsosan on saatava viinaa vapaasti, lirkuttelevat liikemaailman ketut.

”Oulun mittainen mies” kampanjoi ihmisten tarpeita tavaroitten kielellä. Vapaus on kuitenkin näennäistä. Ihminen alistetaan yhteen muottiin. Vapaus on vapaan ketun vapautta vapaassa kanatarhassa!

Alkoholi on erityiskohtelun ansaitseva tavara, sillä sen kulutuksen kasvu lisää vääjäämättömästi haittoja.

Alkoholi on myös vallankäytön väline. Vapaasti kaupattavan keskiohjelman mainostetaan tuovan rahavirtoja kuntaan. Henkistä pääomaa puolestaan menee hukkaan, kun yhteiskunnan epäkohtien muuttamiseen tarpeellista

---

Keskiohjelma — vapautta vai vallankäyttöä?

Keskiohjelma vapautettiin vuonna 1969. Samalla kielto lakkausi maaseudulta, jonne panimoiden rekka-autojen ohella vyöryivät myös viinakaupat ja ravintolat.

Keskelle yhteiskuntaelämän suurta murrosta tuotiin vapaa alkoholi. Tämä oli alkoholipoliittinen virhearvio. Kulutus harppasi ylöspäin 130 % 60-luvulta 70-luvulle siirtyessä.

Kansalaisten vastareaktio oli voimakas. Vuodesta 1974 lähtien noin 100 kuntaa kielsi keskiohjelmaa. Näistä 40 pyrki sittemmin päätöksensä. Nyt on maassa noin 60 rajoituskuntaa.

Tilanne on liikkeessä. Liikemiehet vyöryttävät keskiohjelmaa takaisin uudella innolla. Vuoden sisällä on 10 kuntaa avannut kaljahanansa.

Olutalan helppo eteneminen kielii siitä, että raittiusväen hiiva on väljähtynyt. Pontta ei ole pytyssä. Raittiusideologia ohenee. Työnäky puuttuu ja toiminta latistuu. Alistunut raittiusväki unohtaa päätehtävänsä, yhteisen päätöksentekoon vaikuttamisen.

Kansalaismielipiteen tuki on sosiaali- ja terveystavoitteisen yhteiskuntapolitiikan kivijalka. Se on nyt murene-massa. Tämä on ikävää, sillä tavallisen ihmisen tarpeet jäävät helposti valtakoneiston ja pyyteiden jalkoihin.

ahdistusta huuhdellaan alas kurkusta. Tai ehkä tavoitteena onkin pitää huono-osaiset tyytyväisinä oluthuuruuden maailmassa. Onhan työtön kaljaveikko vaarattomampi kuin selvin päin etujaan ajava ihminen.

Alkoholin kulutus kasvaa kahdesta suunnasta, arjesta ja juhlasta. Arkipäivään kuuluva alkoholi ei enää herkistäkään toivottuihin tunnelmiin. Juhlamieli vaatii sitten ehkä ottamaan enemmän, jotta siirtymän arjesta juhlaan huomaisi. Samalla ihminen vieraantuu todellisista tunteistaan ja ihmissuhteekin latistuvat kulutustavaroiksi.

”Valistunut itsevaltiias”

Valistunut, itsenäisesti ajatteleva, oman elämänsä hal-

litseva ihminen järkevine ja vähemmän järkevine piirteineen lienee nykyisen valistuksen tavoite. Olipa valistus vanhanaikaisen käskevää tai modernin suostuttelevaa ja virittävää, sen merkitys alkoholiasioissa näyttää melko vähäiseltä.

Tämän uhallakin kehotamme: Päihtykää ihmiset, mutta älkää alkoholista. Päihtymys on sisällämme. Se on omien patoutuneiden tunteidemme kohtaamista, se on yhteyttä toisiin ihmisiin. Se on elämistä täysillä, kaikilla aisteilla ja tunteilla, siinä mikään ei ole kiellettyä, paitsi heikon tallaaminen.

**Juha Marjanen
Tero Maksimainen
Urpo Mönkkönen**